Cursus Megillot

(1) Inleiding & Sjir haSjirim (I)

Driebergen, 8 september 2015

Willem J. Ouweneel

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2015

Inleiding & Sjir haSjirim (Hooglied) (I)

Inleiding

Pèsach & Sjir haSjirim

Hooglied 1:1 – 2:7

Onderverdeeld:

I. Algemene inleiding (1e les)

II. Inleiding Hooglied (2e les)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2015

De bijbelse feesttijden (a)

A. De lentefeesten

(1) *Pèsach* (> Pascha > Pasen) op 14 Nisan (aansluitend: *[Chag ha]Matsot* (‘[Feest van de Ongezuurde broden’), 15-21 Nisan; in deze week: *Jôm haBikkoerim* (‘Dag van de eerstelingen’), ‘daags na de sabbat’; leesstof: *Sjir haSjirim* (Hooglied)

(2) *[Chag ha]Sjavoe ʻot* (‘Wekenfeest’, Pinksterfeest) (ook *Atsèret* genoemd: ‘slot[feest]’, nl. van de Paastijd) op 6–7 Siwan; leesstof: *Roet* (Ruth)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2015

De bijbelse feesttijden (b)

B. De herfstfeesten

(1) *Rosj haSjanah* (Nieuwjaarsdag; in Lv 23: 1e van de *zevende* maand) of *Jôm T'roe 'ah* ('Dag des geklanks') op 1 Tisjri; geen leesstof

(2) *Jôm (ha)Kippoer(im)* ('Dag der verzoening[en]') op 10 Tisjri; leesstof: *Jônah* (Jona)

(3) *[Chag ha]Soekkot* ('Loofhutten[feest]') op 15-22 Tisjri; leesstof: *Qohèlet* (Prediker)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2015

Latere feesttijden

(1) *Tisja b'Av* (9e dag van de maand Av) (verwoesting van de twee tempels); leesstof: *Êchah* (Klaagliederen van Jeremia)

(2) *Chanoekkah* ('Vernieuwing[sfeest]', herinwijding van de tweede tempel), 8 dagen vanaf 25 Kislew; geen bijbelse leesstof (wel uit de boeken der Makkabeeën!)

(3) *Poerim* ('Loten[feest]', Purim) op 13-14 Adar (verlossing uit de hand van Haman); leesstof: *Ester* (Esther)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2015

Jaaroverzicht

(zie mijn boek 'Hoogtijden voor Hem')

1 Nisan (maart/april): *Pèsach*	–	Hooglied
[2 Ijjar]		
3 Siwan (mei/juni): *Sjavoe 'ot*	–	Ruth
[4 Tammoez]		
5 Av (juli/aug.): *Tisja b'Av*	–	Klaagliederen
[6 Eloel]		
7 Tisjri (sept/okt): o.a. *Jôm Kippoer*	–	Jona
Soekkot	–	Prediker
[8-11 Marchesjvan, Kislev, Tevet, Sjevat]		
12 Adar (febr/maart): *Poerim*	–	Esther

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2015

De Hebreeuwse canon

(1) *Torah* (‘Wet’): Gn – Dt

(2) *N’viïm* (‘Profeten’)

(a) Vroege Profeten (Jz, Re, Sm, Kn)

(b) Late Profeten (Js, Jr, Ez, Hs t/m Ml: o.a. ***Jn***)

(3) *K’toevim* (‘Geschriften’)

(a) *Sifré Èmet* (‘wijsheidsboeken’: Ps, Jb, Sp)

(b) *Chamesj Megillot* (‘vijf [feest]rollen’): ***Ru, Hl, Pr, Kl, Es***

(c) Overig: Dn, Ea-Ne, Kr

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2015

Agrarische betekenis van de feesten

(1) *Pèsach*tijd: eerstelingen van de **gersteoogst** (Jh 6: Jesjoea in de opstanding)

(2) *Sjavoe ʻot:* eerstelingen van de **tarweoogst** (Jh 12: Jesjoea in opstanding & verheerlijking > Heilige Geest)

(3) *Soekkot:* de totale oogst ingezameld, incl. **druiven** (wijn = de vreugde van het eeuwige leven) & **olijven** (= de vrucht van de Geest)

[drie 'dankdagen/weken voor het gewas']

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2015

Heilshistorische betekenis (a)

(1) *Pèsach*tijd: het gestorven en opgewekte Lam

Toegepast op de gelovige: Rm 6:1-11, leven in opstandingskracht [vgl. doop = doortocht Schelfzee!). Centrale thema: ***Verlossing***

(2) *Sjavoe ʻot:* wetgeving op de Sinaï > uitstorting van de Heilige Geest (Hd 2) (verband Torah < > H. Geest!)

Toegepast op de gelovige: Rm 8:4, de Geest vervult Gods Torah in ons). Centrale thema: ***Leven door de Geest***

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2015

Heilshistorische betekenis (b)

(3) *Soekkot:* 'hét feest' (waarin alle andere feesten uitmonden): de totale oogst ingezameld > vervuld in het Messiaanse rijk (vgl. *Jôm Kippoer* & de wederkomst van Jesjoea)

Toegepast op de gelovige: het koninkrijk in ons nú al verwerkelijkt (Rm 14:17; Ko 1:13; 1Ko 4:20)

Centrale thema: het ***Koninkrijk van God*** **(het Messiaanse rijk)**

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2015

Zes feesten, zes boeken (a)

(1) *Pèsach:* liefdesfeest > **Hl**! Als bruid ging Israël achter JHWH aan (Jr 2:2!), als bruid zal het straks door het bloed van het Lam met de Messias verbonden worden

(2) *Sjavoe ʻot:* **Ru** is een oogstidylle; Ru 3: vreugde van Sjavoe ʻot; ook: vreugde van de Torah

(3) *Tisja bʼAv:* verwoesting van de twee tempels > **Kl** is Jeremia's weeklacht (*êchah* = ʻach, wat!ʼ) over de verwoesting van de eerste tempel

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2015

Zes feesten, zes boeken (b)

(4) *Jôm Kippoer:* herstel van Israël op grond van het offer; **Jn** is een *midrasj* m.b.t. de Messias (Mt 12:40) én Israël: na de ballingschap (de 'draak') hersteld in Gods dienst

(5) *Soekkot:* perspectief van de hemel ('open dak')!

Salomo sprak Israël toe op Soekkot als de Qohèlet, 'prediker'; Torah = objectieve/**Pr** = subjectieve prediking tijdens Soekkot

(6) *Poerim:* **Es** beschrijft ontstaan van Poerim (overwinning op Haman = machten der duisternis)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2015

De boeken van Salomo

- *Prediker* (alleen naam 'God'*)* – voorhof van de tempel
- *Spreuken* (naam JHWH) – het heiligdom
- *Hooglied* (hoogste intimiteit) – het heilige der heiligen

Vgl. de namen: *Sjir haSjirim* = 'lied der liederen' (= het hoogste lied); *Qodesj haQodesjim* = 'heilige der heiligen' (= het allerheiligste) (Hebr. superlatief; vgl.: 'knecht der knechten'; 'hemel der hemelen')

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2015

Indeling

I. Hl 1:1 – 2:7 (**slot:** refrein: ‘… dat u de liefde niet opwekt of aanwakkert, voordat het haar behaagt’) > vs8: ‘Zie, Hij **komt**!’ (tijd van herstel gekomen)

II. Hl 2:8 – 3:5 (zelfde **slot**) > vs6: ‘Zij **komt** op!’ (begin van haar koninklijke glorie)

III. Hl 3:6 – 8:4 (ongeveer zelfde **slot**) > vs5: ‘Hij én zij **komen** op!’

Epiloog: Hl 8:5-14 (vs14 smeekbede om zijn **komst**!)

Einde 1e les

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2015

Hooglied typologisch (a)

OT: God = bruidegom, Jeruzalem/Israël = bruid (Ps 45; Js 54:6-8; 61:10; 62:5; Jr 2:2; Ez 16:8,60; Hs 2:18v)

Jesjoea noemt zich 'bruidegom' in Mt 9 (vgl. 22:1-14; 25:5-10), waarschijnlijk vanwege Hl! (Israël blijkbaar vertrouwd met deze beeldspraak)

NT: Jesjoea = bruidegom, Gemeente = bruid (2Ko 11:2; Ef 5:25-32; Op 19:7; 21:2,9; 22:17) > uitleg Hooglied: het nieuwe Israël; toepassing: Gemeente

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2015

Hooglied typologisch (b)

Jesjoea heeft twéé bruiden:

- De *aardse* bruid Israël (hersteld in het Messiaanse rijk)
- De *hemelse* bruid de Gemeente (met Hem in de hemel)

Vergelijk twee ('tegengestelde') typen:

- Jakob kwam voor Rachel (= Israël), kreeg Lea (= de Gemeente), maar uiteindelijk ook Rachel (Mess. rijk)
- De geliefde & minder-geliefde vrouw (Dt 21:15-17): de erfgenaam komt uit de minder-geliefde!

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2015

Hooglied typologisch (c)

Het oude én het nieuwe Israël komen in Hl voor:

(a) De moeder van de bruid (1:6; 3:4; 6:9; 8:1v,5) = de moeder van de bruidegom (3:11)

Verwijst naar de oorspronkelijke band tussen God & Israël (vanaf de Sinaï); vgl. Op 12:1-5

(b) De dochter = de bruid (vriendin, echtgenote)

Verwijst naar de eindtijd: de band hersteld in de Messias & de 'rest' (*sjaär*) van Israël

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2015

Hooglied typologisch (d)

N.B. ‘Hij’ vertoont nooit zwakheid (type van God resp. Jesjoea!), ‘zij’ wel (type van een zondig volk), ondanks de bewijzen van zijn liefde!

Hier niet de soevereine *agapè*, (zondaarsliefde), maar de *philia* (vriendschapsliefde) die door de bruid bij Hem wordt opgewekt: bruidegom spreekt er pas van als háár liefde aan het licht is getreden!

Vgl. Rebekka, op weg naar Isaäk (Gn 24)

Vgl. Ruth aan de voeten van Boaz (Ru 3)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2015

Liberale < > traditionele exegese

Liberaal: alleen liefdespoëzie, geen typologie [maar dan hadden de rabbijnen het boek nooit in de canon opgenomen & had de jonge Kerk het ook niet aanvaard!]

'Niet 2 maar 3 hoofdpersonen: meisje – verliefde herdersjongen – koning Salomo' [onacceptabel]

Traditioneel: toepassing (a) op de Gemeente (vgl. vervangingstheologie!)

(b) op de individuele gelovige (mystiek [RK/Prot.])

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2015

Joodse uitleg Hooglied (a)

Relatie God – Israël, vooral i.v.m. de Torah-geving op de Sinaï, de Babylonische ballingschap & de Diaspora:

Hl 1v: herinnering aan de Uittocht (verband *Pèsach*!) & uitnodiging om de Torah in ontvangst te nemen

Hl 3: de woestijnreis

Hl 4: intocht & vestiging in het beloofde land & Israëls trouwe onderhouding van de Torah

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2015

Joodse uitleg Hooglied (b)

Hl 5: de bruid Israël ten tijde van de eerste tempel; haar ontrouw, die tot de ballingschap leidde

Hl 6: de ballingschap & Israëls herstel onder de tweede tempel

Hl 7: Israël onder de tweede tempel; opkomst van het rabbijnse jodendom

Hl 8: Israël in de Diaspora, verlangend naar zijn herstel

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2015

Joodse sleutels tot Hl 1-3

1:5 zwart door de afgoderij (gouden kalf), liefelijk door het aanvaarden van de Torah

1:8 'volg de sporen van de schapen' = onderhoud de Torah

2:3 Israël in Gods 'schaduw' sinds het volk zijn Torah aanvaardde

2:4 'wijnhuis' = tabernakel, waar zij vele bijzonderheden van de Torah leert

3:6 Israël vanaf de Sinaï op weg naar het beloofde land

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2015

Joodse vs. christelijke exegese

De gangbare rabbijnse exegese van Hl ziet vooral het *verleden* van Israël weergegeven (relatie God < > Israël in het land, in Babel en in de Diaspora tot op heden)

De profetisch-christelijke exegese ziet vooral de *toekomst* van Israël, zoals die vervuld wordt in de Messias en de *sjaär* van Israël (de 'dochter')

Verbindingspunt: *Pèsach*!! niet alleen als historisch feit, maar als basis voor Israëls toekomstig herstel

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2015

Andere figuren in Hooglied

Dochters (van Jeruzalem) (1:5; 2:7 enz.): vriendinnen (profetisch: de andere steden van Israël; geestelijk: medegelovigen die verder van Jesjoea af staan)

Familieleden: de moeder (1:6; 3:4,11; 6:9; 8:1v,5), de broers (1:6) (zij noemt hem ook 'broe[de]r' [8:1] en hij noemt haar 'zuster' [4:9-12; 5:1v.])

Herders (1:8) (ook 'kleinvee' type van Gods volk!)

Wachters (3:3; 5:7; 8:11v): wakers over Gods volk

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2015

I. Inleiding (1:1 – 2:7) (a)

Presentatie van de twee geliefden

1) 1:1 opschrift: ‘lied der liederen van Salomo’

2) 1:2-8 zij leert hem kennen

(a) haar verlangen naar hem (1:2-7) [gesproken tot hem én de dochters van Jeruzalem]

Zij spreekt eerst! Mt 23:39; maar wel: ‘trek mij, dan’ (4)

Zijn *naam*! (= zijn heerlijkheid)

‘Vertrekken’: eerder huwelijk dan verkering?

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2015

I. Inleiding (1:1 – 2:7) (b)

Vs3 zijn schoonheid > vs5 haar lage zelfbeeld (niet zwart door de zonde, maar door de zon!) > 'ik zoek je'

Vs6 broers: hebben geen begrip voor haar

Vs7 zoekt hém, niet de 'makkers' (surrogaat)

(b) het antwoord (1:8, van hem óf de dochters van Jeruzalem): je vindt hem als je de sporen van de schapen volgt (= hen die je voorgingen naar de weiden)

'Mooiste' ondanks zwartheid!

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2015

I. Inleiding (1:1 – 2:7) (c)

3) 1:9-2:6 hij & zij bezingen elkaars schoonheid

(a) 1:9v **hij** (gevolg van de gehoorzaamheid van vs8!) (herinnert aan de Uittocht); vs10 nog niet haar eigen schoonheid, maar dat waarmee hij haar bekleed heeft

(b) 1:11 **anderen** (de vriendinnen?) tegen háár

(c) 1:12-14 **zij**; vgl. Maria (Jh 12:3); háár nardus; zíjn mirre & henna

(d) 1:15 **hij** (1e vermelding duiven)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2015

I. Inleiding (1:1 – 2:7) (c)

(e) 1:16–2:1 **zij**: hun bos- ‘woning’; 2:1 haar ootmoed: gering, onopvallend: ‘waarom juist ik?’ (vgl. Dt 7)

(f) 2:2 **hij**: zijn bewondering: ‘voor mij ben je alles!’

(g) 2:3-7 **zij** (appelboom – wijnhuis – al zijn voorzieningen (hij is de ware vruchtdrager: appels; onder andere bomen sterft men van honger: boom des levens!)

Refrein (2:7): laat de liefde op natuurlijke wijze opbloeien (zodat gazellen & hinden niet opschrikken)

Einde 2e les

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2015